

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Selonteon näkökulma tulevaisuuteen ja kohti 2040-lukua on kannatettava ja ehdottoman tärkeä.

Selonteossa pitäisi vielä selvemmin korostua kaikkien kansalaisten oikeus oppia sekä mahdollisuus kehittää ja uudistaa osaamistaan läpi työuran, elämän eri vaiheissa.

Toisen asteen koulutuksen koulutusmuotojen erityispiirteitä ja profiileja ei tunnisteta riittävästi. Tällä hetkellä noin

kaksikolmasosaa toisen asteen ammatillista koulutusta suorittavista on työikäistä aikuisväestöä. Jatkuvan oppimisen

merkitys sekä mahdollisuuksien kuvaaminen näille oppijoille toisen asteen koulutuksessa jää vaillinaiseksi.

Työelämäyhteyksien merkitystä ja koulutuksen jälkeistä työllistymisen tavoitetta toisen asteen ammatillisen koulutuksen

profiloinnissa tulisi selkeästi vielä korostaa.

On myös varmistettava, että valmistelussa olleet tai tehdyt uudistukset kuten oppivelvollisuuden

laajentaminen, parlamentaarinen jatkuvan oppimisen uudistus, elinikäisen ohjauksen strategia ja TKI-kartta – ovat linjassa lausunnolla olevan

koulutuspoliittisen selonteon kanssa.

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

Koko nuorten ikäluokka suorittaa toisen asteen tutkinnon, joka avaa ovet jatko-opintoihin ja työelämään, on kannatettava

tavoite. Ammatillisen koulutuksen tehtävänä on vastata osaavan työvoiman tarpeisiin ja sen ensisijaisena

tavoitteena on työelämään siirtyminen.

"Laadukkaan koulutuksen järjestäminen ja hyvät oppimistulokset varmistetaan koko maassa. Koulutus- ja tutkintojärjestelmä toimii saumattomana kokonaisuutena ja sen sisällä raja-aidat ovat matalia mahdollistaen joustavat henkilökohtaiset valinnat. Koulujärjestelmässä ei ole suljettuja ovia, vaan jokaisella on mahdollisuus hakeutua jatkamaan opintoja". Tämä tavoite on erittäin kannatettava ja säilyttämisen arvoinen. Samalla on myös varottava sitä, että ei olla luomassa järjestelmää, missä eri osaamismerkkien tai irrallisten suoritusten kautta kadotetaan esim. jatko-opintokeloisuuden saavuttamien.

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Varhaiskasvatus-, esi- ja perusopetuksen lainsäädännön uudistaminen kokonaisuutena on kannatettava uudistus. Tämän pitäisi näkyä lasten ja nuorten nykyistä vahvempana osaamisena siirtyessä toiselle asteelle oppivelvollisuuden alaiseen koulutukseen. Myös suomi/ruotsi toisena kielenä (S2) -opetuksen kehittämisohjelma vuosille 2021 - 2023 on tervetullut uudistus koskien kaikkia koulutusasteita.

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

Kokonaisvaltaisella toisen asteen koulutuksen toimintatapojen ja rakenteiden uudistamisella vastataan yleissivistäviin ja ammatillisiin tavoitteisiin ja jatkuvan oppimisen uudistuksen tarpeisiin. Tässä nousee esiin kysymys siitä, mitä kokonaisvaltainen uudistaminen pitää sisällään? Ammatillisen koulutuksen reformi oli suurin koulutuspoliittinen uudistus vuosikymmeniin ja ainakin Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymän näkemyksen mukaan se onnistui erittäin hyvin. Ammatillisen koulutuksen näkökulmasta emme näe nyt tarvetta kokonaisvaltaisille toimintatapojen uudistamiselle. Keskeistä on edelleen säilyttää joustavat ja yksilölliset polut, osaamisperusteisuus sekä kiinteät työelämäyhteydet. Tähän liittyen pidämme myös hieman erikoisena tavoitetta jossa toisen asteen koulutuksen järjestämisen tavat ja muodot poikkeavat selvästi nykyisestä.

Selonteossa keskitytään nuorisoikäluokkiin, aikuisväestö (ml. jo työssä olevat) tulee huomioida myös riittävästi, koska 2. asteen ammatillinen koulutus vastaa alueen työ- ja elinkeinoelämän tarpeisiin. Selonteossa tulisi vahvasti korostaa oppilaitosten työelämäyhteistyötä ja monitoimijaista verkostoyhteistyötä alueellisen osaamistarpeen tyydyttämiseksi.

Selonteossa sivuutetaan ammatillisen koulutuksen rooli työelämän muutoksiin vastaamisessa ja tehtävä työ- ja elinkeinoelämän kehittäjänä, työllisyyden ja yrittäjyyden edistäjänä. Osaaminen ja tulevaisuusorientoituminen ratkaisee jatkossakin alueellisen elinvoimaisuuden ja siinä kehitystyössä tulee ammatillisella koulutuksella olemaan tulevaisuudessa entistä keskeisempi rooli. Eri koulutusasteita ja -aloja ylittävä palvelutarjonta ja sen kehittäminen ovat myös avainasemassa osaavan työvoiman saatavuuden varmistamisessa.

Lukio-/ammatillisten opintojen yhdistelyn joustavuus: opintojen yhdistelyn pitäisi onnistua molemmista suunnista, ei yksinomaan ammatillisista opinnoista lukioon.

Selonteossa ei käsitellä toisen asteen (=ammatillisen koulutuksen) osalta koulutusviennin mahdollisuuksia.

Eri koulutusasteiden välisen yhteistyön edellytysten vahvistaminen on kannatettavaa, samoin yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen toimenpiteineen, erityisesti teknologian ja digitalisaation hyödyntäminen, henkilökohtaistamisen edelleen kehittäminen, opiskeluhuollon

palveluiden turvaaminen sekä maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden perustaitojen vahvistamisen tuki.

Tavoitetta, jossa lisätään ammatillisten perustutkintojen yhteisten tutkinnon osien osuutta tutkinnossa tai tarjotaan muulla tavoin mahdollisuus suorittaa nykyistä joustavammin ja laajemmin yleissivistäviä ja perustaitoja vahvistavia osaamiskokonaisuuksia ammatillisessa koulutuksessa, voi pitää ongelmallisena erityisesti aikuisopiskelijoiden ja maahanmuuttajien näkökulmasta. Tästä voi muodostua jopa tutkinnon aloittamisen tai suorittamisen este. Painopisteen pitäisi olla tavoitteen loppuosassa eli "tarjotaan muulla tavoin" -mahdollisuudessa suorittaa nykyistä enemmän tai laajemmin.

Keuda pitää erittäin kannatettavana tavoitetta, jossa erikoisammattitutkintoja uudistetaan siten, että niistä luodaan joustavia ja räätälöitäviä osaamiskokonaisuuksia, joihin voidaan yhdistää myös muiden ammatillisten tutkintojen, lukiokoulutuksen ja korkeakoulutuksen sisältöjä.

Selonteon yhtenä punaisena lankana koulutustason nosto kautta linjan. Heikoilla perusvalmiuksilla olevien tukeminen on tälle edellytys. Tällä hetkellä ammatillisen koulutuksen rahoitus ei riittävästi tunnista esim. aikuisia, joilla on heikot perusvalmiudet. Tämä heijastuu myös heidän mahdollisuuteensa työllistyä ja päästä hankkimaan osaamista työpaikoilla. Oppimisen tukeen pitäisikin miettiä mallia, jossa tukea voitaisiin antaa myös työpaikoille (OKM:n ja TEM:n rahoituksen uudelleen suuntaaminen/kohdentaminen tältä osin).

Erittäin kannatettava on tavoite, jossa laaditaan kansallinen oppimisympäristöjen digitalisointia ja digitaalisia oppimiskäytäntöjä koskeva strategia sekä sitä toteuttava toimenpideohjelma, johon sisältyy toimintakulttuurin ja pedagogisen kehittämisen osio

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

Ammatillisen koulutuksen näkökulmasta tavoite sujuvimmista siirtymistä toiselta asteelta korkea-asteelle on erinomainen. Nivelvaiheen sujuvoittamiseksi tarvitaan ammatillisen tutkinnon suorittaneiden parempaa huomiointia korkea-asteen koulutusvalinnoissa, mikä tarkoittaa muutoksia korkea-asteen opiskelijavalintakäytänteisiin.

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

-

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

Vapaan sivistystyön osalta saavutettavuus, matalan kynnyksen tarvelähtöiset koulutuspalvelut ja koulutuksessa aliedustettujen kohderyhmien nykyistä parempi tavoittaminen ja rahoituksen ennakoitavuus ovat hyviä ja kannatettavia linjauksia ja toimenpiteitä.

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

Jatkuvassa oppimisessa toisen asteen ammatillisella koulutuksella on merkittävä rooli alan vaihtamisen ja työstä uuteen työhön siirtymisen mahdollistajana sekä yrittäjyyden edistäjänä.

Tavoitteena on myös kehittää tulevaisuuden osaamistarpeisiin vastaava jatkuvan oppimisen

järjestelmä, jossa huomioidaan nykyistä paremmin myös eri koulutusasteiden ylittävät osaamisen kehittämisen

tuotteet.

Selonteossa on todettu, että "Osaamistarpeet eivät aina asetu koulutusjärjestelmän koulutustasoille, vaan niihin voitaisiin parhaiten vastata yhdistelemällä toisen asteen ja korkea-asteen sisältöjä.

Työikäisten käyttämät osaamispalvelut ovat edelleen liiaksi sidottuja kansalliseen tutkintorakenteeseen. Tarvitaan uusia ratkaisuja, joilla voidaan hankkia henkilökohtaisiin osaamistarpeisiin soveltuvaa osaamista." Tätä pitäisi selonteossa konkretisoida eli mitä nämä osat ovat ja miten yritys/työelämä esimerkiksi tunnistaa tällaisen osaamisen? Ei pitäisi rakentaa umpiperiä, jossa osaaminen perustuu erilasiin osaamismerkkejä tai kurssiin. Sen sijaan pitäisi hyödynnetään tutkinnon osien sisällä olevaa osaamista jolloin laatu varmistetaan ja niistä on yksilön helppo rakentaa osatutkinto, tutkinto ja jatko-opiskelu.

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

Opetus- ja ohjaushenkilöstön osaamisen kehittämisen joustavoittaminen sekä osaamisen kehittämisen suuntaaminen ohjaukseen, erityiseen tukeen, kieli- ja kulttuuritietoiseen opetukseen ja ohjaukseen, digipedagogiseen osaamiseen ja johtamiseen pidämme oikeansuuntaisina koulutuspoliittisina valintoina.

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

-

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

Maahanmuuttajataustaisia koskevat tavoitteet ja toimenpiteet liittyvät selonteossa ammatillisen koulutuksen osalta henkilökohtaistamisen kehittämiseen, riittävän opetuksen, ohjauksen ja tuen tarjoamiseen, opiskelunvalmiuksia tukevien opintojen tarjoamiseen, yhteisöllisyyden edistämiseen ja opiskeluhuoltopalveluiden tarjoamiseen. Tavoitteet ja toimenpiteet ovat tarkoituksenmukaisia ja kannatettavia.

Selonteossa pitäisi ottaa myös kantaa koulutus- ja työperäiseen maahanmuuttoon huomioiden eri koulutusasteet.

Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat

-

Laurila Hannu
Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä